

СВЯТА українського народу

Зміст

Вступний вірш.....	2	День матері.....	50
День ангела.....	4	Кирила і Мефодія.....	52
Катерини.....	6	Трійця.....	54
Андрія.....	10	Івана Купала.....	58
Миколая.....	14	Петра і Павла.....	62
Коляда.....	16	Прокопа.....	64
Свят-вечір.....	18	Іллі.....	66
Різдво.....	20	Жнива.....	68
Меланки.....	22	Спас.....	72
Щедрий вечір.....	24	Покрова.....	74
Водохрещі.....	26	Весілля.....	76
Валентина.....	28	Символи українського народу.....	78
Стрітення.....	30	Зміст.....	79
Масляна.....	32		
Благовіщення.....	34		
Обертіння.....	36		
Зустріч весни.....	38		
Вербна неділя.....	40		
Великдень.....	42		
Поминки.....	46		
Юрія.....	48		

Іменини

В нас народження людини
Звуть часто словом "іменини".
Але не треба плутанини,
Бо інше свято — ІМЕНИНИ.
Адже даровано воно
Ім'ям, яке тобі дано.
Днем ангела його ще звать...
То в чім тут сіль і в чім тут суть?

А в тому суть і в тому сіль,
Що, як приміром, ти Василь,
В день іменин твоє ім'я
В сузір'ї славнім засія.
У день Святого Василя
Всім Василям на цій землі
Надія душу звеселя,
Щасливі й горді Василі.
А як же не пишатись тим,
Що названі ім'ям святим?

Приймай цей день, як Божу ласку,
Як власну, особисту Паску.
Та знай і те, що іменини —
Ще й іспит справжній для людини.
Бо друга хто поздоровля
Із днем Святого Василя,

Сказати чесно має: в нього
Друг вартий імені такого.
Як тезком ти святого є,
Тобі ім'я хай додає
Усіх талантів і чеснот,
Щоб шанував тебе народ.

Катерини

7 грудня

Свята Великомучениця Катерина з Олександрії була вродливою, освіченою і багатою. В 17 років від роду вона прийняла християнську віру і відтоді проповідувала вчення Христа. За наказом імператора Максиміана вона була замучена за віру. Дівчину катували кілька днів, вимагаючи, аби вона відмовилася від своєї віри. Та Ангел зійшов з неба і притинив

її муки. Дівчина загинула, але за великі страждання її шанують і до наших часів як святу великомученицю.

День святої Катерини є святом дівочої долі. Саме сьомого грудня дівчата ворожать і закликають долю.

Ранком, до схід сонця, дівчина йде в садок і зрізує гілочку вишні. Ставить її у воду і чекає свята Меланки. Якщо до цього дня вишня зацвіте, то її доля дівчини буде цвісти. Засохне гілочка — не буде весілля у цьому році.

Увечері дівчата збираються до однієї хати і варять спільну вечерю — борщ і кашу. Опівночі беруть цю вечерю, обгортають її новим рушником і йдуть закликати долю до воріт. Кожна з дівчат вилазить на ворота, тримаючи в руках горщик з кашею і тричі гукає:

— Доле, доле, йди до мене вечеряти!

Якщо в цей час заспіває півень, "доля обізвалася", якщо ні — дівчина жу-
риться і проклинає долю: щоб ти зозулі не чула, блуднице моя!

Кожна дівчина хоче, щоб її доля була доброю. Її уявляють у образі моло-
дого гарного панича. А погана доля — обірвана кудлата жebraчка. Якою бу-
де твоя доля — таким буде і твоє життя.

Дівчата в цей день ворожили,
Гілки вишні у воду садили.
Якщо скоро вишня розв'ється,
То дівчині доля усміхнеться.

Брали горщик каші та рушник
Виходили з хати до воріт:
Кожна дівчина по черзі
Викликала долю в серці.

Потім довго прислухалися,
Щоб їй доля обізвалася.
Кому — майбутнє щасливе,
Кому — свекруху сварливу.

Ось до першої дівчини
Вийшов пан чарівний, дивний.
Каші грудку скуштував,
Вдачі й щастя обіцяв.

На хвилиночку з'явився
І в повітрі розчинився —
Завітають восени
До дівчиноньки свати.

Свято це дівоче, дивне.
Що намрієш в ніч чарівну,
Все це збудеться. Чекай
На весільний коровай.

Тож святую Катерину
Не забудь у цю годину
Вшанувати і згадати,
І молитву прочитати.

Андрія

13 грудня

Стародавня християнська легенда розповідає, що апостол Андрій Первозваний проповідував християнство в Царгороді, на узбережжі Чорного моря та на берегах Дніпра.

Народні традиції цього дня мають стародавній характер: угадування долі, кусання "калети". Дівчата ворожать так само, як і на Катерини, а ввечері сходяться разом із хлопцями до просторої хати — щоб було де розбігтися для кусання калети.

Калета — це корж із білого борошна, що його випікають дівчата разом для веселого дійства. Запікають її так, щоб вгризти було важко, в дірку всувають червону нитку і підвішують калету до сволока. Один кінець стрічки довгий і спущений донизу так, щоб можна було смикати за нього і підтягати калету вгору.

Біля калети стає вартовий - "Пан Калетинський", в руках у нього квач, вмочений у сажу. Вартовий цей запрошує "Пана Коцюбинського" кусати калету. "Пан Коцюбинський" їде до калети верхи на коцюбі. Після довгої жартівливої суперечки між двома "панамі", якщо тільки "Пан Коцюбинський" не засміється, може вкусити калету. Якщо "Коцюбинський" посміхнеться – отримає брудним квачем по обличчю і піде собі геть. Тоді на його місце приходять новий хлопець. Але і вкусити калету не дуже просто – дівчата смикають її за мотузку і вона ніяк не може потрапити до рота "Пану Коцюбинському". Закінчується гра тим, що калету знімають і ділять між усіма. Дівчатами калета дістається задарма, а ось хлопці платять їм гроші на стрічки.

Влаштували на Андрія вечорниці
Спритні хлопці та дівчата-чарівниці.
Веселоці по хатах лунають,
Усі один одного розважають.

Печуть "калету" геть усі дівчата,
Щоб смачненький корж кусали хлоп'ята.
Всіх розважає жартами "Калитинський",
На коцюбі верхи скаче "Коцюбинський".

- Добрий вечір, пане "Калитинський"!
- Доброго здоров'я, пане "Коцюбинський"!
- Я йду калиту кусати!
- А я буду писку писати!

Жартує, смішить "Калитинський",
Ледь стримує сміх "Коцюбинський".
Якщо "гість" посміхнеться раптово,
Мазне пан квачем його скоро.

А квач чорний і весь у сажі,
Коцюбинський брудний та в зневазі.
А як скоро скінчаться розваги,
Калиту скуштувати всі раді.

Зняли зі сволака калиту
Та дали кожному по шматку,
Дівчата першими скуштували,
А хлопці свою долю викупали.

Закінчились вже розваги і гадання.
Час чекати здійснення бажання.
Адже під святого Андрія
Хай здійсняться ваші мрії!

Миколая

19 грудня

В народних легендах святий Миколай — боронець людей перед стихійним лихом, найперший помічник усім, хто опинився у біді. “Святий Миколай-Чудотворець на небі не сидить, а тут, на землі людям помагає.”

А ще святий Миколай опікується дітьми, виконує їх побажання і роздає подарунки.

Свято святого Миколая — найулюбленіше, найвеселіше дитяче свято. Дітлахи чекають на день святого Миколая цілий рік і мріють про чудові подарунки.

Дні бувають незабутні...
Отже, хоч би як було,
Пам'ятай, що є у грудні
Дев'ятнадцяте число.

І Святого Миколая
Цього дня повсюди ждуть.
І зима йому встеляє
Свіжим білим снігом путь...

Мають знати все про нього
І дорослі, і малі.
Адже “другий після Бога
Він заступник на землі”.

Він творити здатний диво,
Щоб зробити полегкість нам.
Помагає ж особливо
Землеробам й скотарям.

Всім знедоленим і бідним
Покровитель Миколай.
Завше поглядом привітним
Озира наш рідний край.

Дні його багатотрудні,
Але й день розради є —
Він у цей деньок у грудні
Всім дарунки роздає.

А на кого схожий з виду?
Справді, так же все склалося:
Предок він Морозу Діду,
Пращур Санта-Клауса...

Будь його любові гідний!
І на те ще, друже, зваж,
Що він свій, він дуже рідний,
Український, справді наш...

От і знову нас потішив
Див предивних віртуоз,
Наш найкращий, наймиліший,
Найдобріший, найщедріший
І, звичайно ж, наймудріший,
Бо у світі найдревніший,
Український Дід Мороз!

Коляда

В давнину у наших предків були боги Купало і Коляда, які уособлювали два великих свята – літнє і зимове сонцестояння. Отож, наша коляда походить від прадавнього бога зимових свят Коляди. Стародавні новорічні пісні, колядки і щедрівки, обіцяють господарям багатство і добробут. Співаючи колядки, хлопці і дівчата переодягаються у козу, ведмедя, журавля, чорта, і цей звичай йде також із давніх часів і нагадує ігри веселих скоморохів. Головна мета колядників – не тільки звеселити хазяїв і самим отримати щедрі нагороду, а ще й накликати щастя і достаток для господаря-хлібороба у наступному році.

Сонце повернулося на літо,
Скоро буде поспівати жито.
В двері знову стука Коляда,
У віконце Святий вечір загляда.

Навколо хати спокій, мир,
Піднявся тихо місяць з гір.
Давно без діла вже плуги,
І тільки тиша навкруги.

У хаті прибрано все, чисто,
І важний "дідух" урочисто
Вінчає свято Коляди
Вже здавна кожної зими.

І вся родина в свято дома,
В кошарі сита вся худоба.
А хто пішов селом гуляти,
Той буде цілий рік блукати.

"Коляд, коляд, колядниця,
Добра з медом паляниця,
А без меду не така,
Дайте, тітко, пирога.

А як не дасте пирога,
Візьму бика за рога,
Поведу на торжок,
Куплю собі пиріжок.”

Господарі колядників пригостили,
На наступний рік запросили.
Адже диво — щедра Коляда
На рік уперед загляда.

Святвечір

6 січня

З давніх часів на Україні словом і ділом люди створювали у цей день образ багатства, щастя, миру і спокою у своєму домі.

В цей день вся родина має бути вдома, не можна сваритися і краще помиритися з ворогами. Коли сонце починає заходити, вносять у хату сніп жита — “дідух” і ставлять його на почесному місці. Зараз замість урочисто прикрашеного “дідуха” люди прибирають ялинки. Найголовніша урочистість цього вечора свята вечеря. Вона виготовлена на “новому вогні” з різних плодів землі і символізує утворення нового добробуту на наступний рік. Починається свята вечеря з першою зорею, бо саме в цей час народився Ісус Христос.

Чому Святвечір святкувати слід

Почати із вечірньою зорею?

Бо народився наш Ісус на світ —

І та зоря з'явилась над землею.

І це був, звісно, особливий знак,

Що свідчив про пречисте Боже диво...

Тож відзначайте ви Святвечір так,

Як і належить — гідно і красиво.

Дванадцять страв до столу. Страви ці

Пісними бути мають і непришними:

Гречана каша, риба, борщ, млинці,

Вареники зі сливами чи вишнями...

Якщо ти селянин, хай розцвіте

В тобі велика щедрість до худоби:

Скажи слова їй добрі, дай все те,

Що їй, як знаєш, дуже до вподоби.

Зібратись має повністю сім'я —

Всі будуть рік весь дружними й багатими.

Кого ж віднесла мандрів течія,

Той поза домом цілий рік блукатиме.

І на покутю ставиться кутя

Найменшеньким синочком у родині, —

Покутя там, де розпочав життя

Ісус — в кубельці, у пахучім сні.

Він народивсь! Уже він — серед нас,
Ще крихітний, у яслах, у печері...

Ми так це ясно бачимо щораз,
Святої дочекавшись вечері...

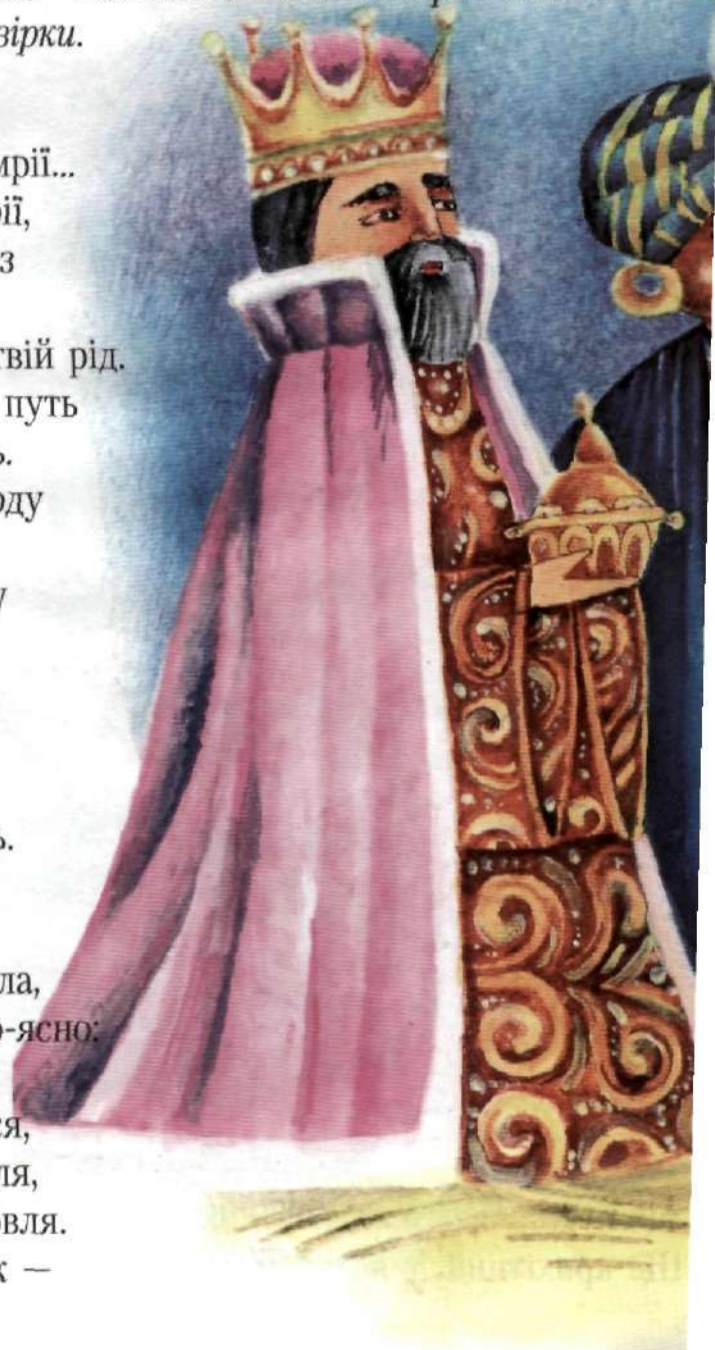
Різдво

7 січня

Перед Різдвом Христовим зустрічають Святий вечір. Усі чекають, коли зійде вечірня зоря, що має сповістити всім людям про велике чудо - народження Сина Божого. Та ось зоря зійшла і почалося святкування.

Різдво — найрадісніша подія для всього народу. За народною традицією, вважається: хто до цього дня прийшов очищений - у того добро в цей день примножиться. А хто має гріхи - той може оновитися разом із появою на небі першої Віфлеємської зірки.

Марії скоро й народити час,
Лиш про дитятко помисли та мрії...
Та треба в путь збиратися Марії,
Бо вийшов імператорський указ
Про перепис населення. І слід
Відзначитись в краю, звідкіль твій рід.
То що ж робити? Вирушили в путь
Із Йосифом, до Віфлієма йдуть.
Прийшли вони до міста, а народу
Прибулого без них багацько є.
Все зайнято, і на ночівлю згоду
Ніхто їм, бідолашним, не дає.
Коли вони доволі заблукались
І на притулок не було надій,
Заночували у печері тій,
Де від негоди пастухи ховались.
Там і народила гожого
Марія Сина Божого.
Сповила дитятко, поклала у ясла,
А над полем нічним стало ясно-ясно:
То ангел до пастухів спустився
І розповів їм, що Ісус народився,
А звістку цю він приніс не здаля,
Бо в печері їхній Боже те немовля.
Пастухи подалися туди чимдуж —
Біля ясел стояли завмерши...

І яким блаженством було для душ,
Що вітають Марію першими,
Що першими Ангелові слова
Переказують їй, а у небі сплива
Зірка дуже яскрава... І зіроньки сходження
Сповідває усім про Ісуса народження.
Прийшли після служби додому під ранок —
То хай іще буде пісний сніданок.
А як відпочинете, то вже слід
Влаштувати справжній святковий обід.
На столі хай буде палітра уся —
І гуска, і курка, і порося...
Святкувала душа — хай тішиться плоть.
Їжте вволю, коли вам дозволив Господь!

Меланки

13 січня

Це новорічний обряд, що залишився нам від наших предків. Зараз він став просто веселою забавою, новорічним маскарадом. Головну роль у ньому грав хлопець, переодягнений у жіночій костюм — Меланка. Він зображував безпорадну господиню, що все робить абияк: б'є посуд, миє піч водою, а лави підмазує глиною, підмітає сміття від порога до середини хати...

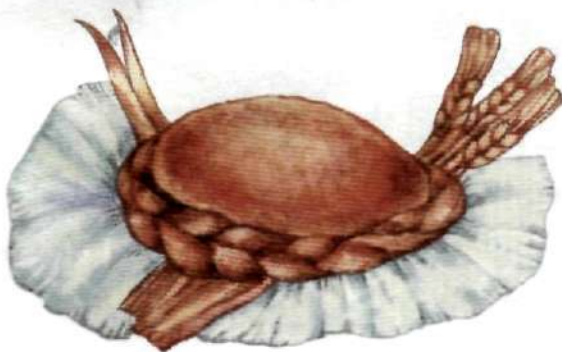
Так Меланка ходить від хати до хати зі своїм "почотом", до якого входять орач, сівач, дід, ведмідь, коза, журавель, циган з циганкою і чорт з ріжками. Але заходять вони тільки до тих хат, де збираються дівчата, тож їм доводиться питатись у них дозволу зайти пощедрувати. Після веселощів хлопці і дівчата разом сідають до столу.

Як на Щедрий вечір до нас
Завітала Меланка на час.
Диво-дівчина всюди гуляє,
Кожну хату в селі звеселяє.

Ця Меланка сама не ходить,
Все ж якесь товариство їй годить.
Абияк наряджені парубки
Йдуть щедрувати залюбки.

За Меланку хлопця обирають,
У дівочу сукню одягають.
Вся громада йде до хати,
Просить дозвіл щедрувати.

"Ой, господар, господарочку,
Пусти до хати Меланочку,
Меланочка чисто ходить,
Нічого в хаті не пошкодить.
Як пошкодить, то помиє,
Їсти зварить та накриє.
Добрий вечір!"

Варто цю Меланку показати –
Почнуть з неї глузувати.
Забавляє всіх Меланка –
Безпорадна господарка.

До цих жартів байдужа вона –
Не зробить нічого сама,
По хаті сміття розкидає,
Все шкереберть повертає.

“Наша Меланка – неробоча,
На ній сорочка парубоча...
Люди йдуть на жнива,
А Меланка – на пива!”

Люди йдуть з серпами,
А Меланка – із склянками!
Люди жали по сім кіп,
А Меланка – один сніп!”

Щедрий вечір

14 січня

На старий Новий рік, або, по – народному, на Щедрий вечір, ввечері, як зоря засяє, родина сідає до столу, до “щедрої куті”, а щедрувальники збираються у гурти “водити козу”. Це – головний святковий обряд, і походить він з прадавніх часів. У наших предків коза вважалась символом слов'янського бога місяця – Василя. Найдавнішими слов'янськими масками є також Ведмідь, Журавель, Бик, Кінь, Дід та Баба, Чорт, Циган, Єврей, Турок, Жандарм, Лікар. Усі вони розігравали веселі театральні сценки та ігри з піснями і танцями. Щедрувальники ходили селом, співали і щедрували, а за це їх обдаровували пирогами та грошима.

В народі існує вірування, що ця новорічна ніч розкриває небо і люди можуть просити у святих все, що їм заманеться. Тому ця ніч наповнена магічними діями і бажанням забезпечити собі щастя і добробут на наступний рік.

Коли Щедрий вечір настав,
У село Новий Рік завітав.
Цей день Василю присвятили,
Діти селом посівати ходили.

Ввечері парубка обирали,
Його “козою” виряджали,
На голову роги чіпляли,
Кожуха із хвостом одягали.

Є в компанії ще “кіт”,
Це хлопчина п'яти літ.
Він нявчить і сала просить,
На гостинці торбу носить.

До хати ряджені прийшли,
Кажуть – “козу” привели,
Господар їм відмовляє:
“Хай “коза” де хоче гуляє”.

Господиня хату помастила:
“Щоб “коза” мені шкоду зробила?”
І так просить козовод три рази.
Бо вже роги замерзли в “кози”.
“Йдіть уже, “козу” заганяйте,
Тільки весело нам заспівайте.
Пригощу я вас яблучками
Та смачними пиріжками”.

Згодом щедрівники заспівали,
Жваво “кіт” і “коза” танцювали.
Діти смикають “козу” за хвоста,
Тішаться з вус танцюриста “кота”.

“Коза” нишком впала,
Мертвою себе вдала.
А “кіт” ходить нявчачи
Сумний, вусом крутячи.

Наша “померла” пробудилася,
Хутко з підлоги схопилася.
Коза танцювати починає,
А хор щедрівників співає.

Коза гостинців чекає,
До печі ніс задирає.
Хазяїн з комори іде,
Три пожитки несе.

Коли помирає “коза”,
Рік старий кінчає вона,
А як кізонька оживає –
Свято Василя починає.

Родючості символ – “коза”,
Покровителька жита й вівса.
В кого вона побувала,
Там пшениця поспівала!

Водохреще

19 січня

Коли Ісусові виповнилось тридцять років і настав йому час вийти до людей, він прийшов на річку Йордан до Іоанна Хрестителя, щоб охреститися. Охрестився Ісус і вийшов із води. І ось небо розкрилось, явився Дух Божий, що спускався з небес, як голуб, і зійшов на Ісуса. З цього часу Ісус Христос почав своє служіння людям.

У день Богоявлення, після служби у церкві, в пам'ять про хрещення Ісуса Христа у Йордані, проводять велике освячення води на всіх річках, озерах, джерелах і колодязях.

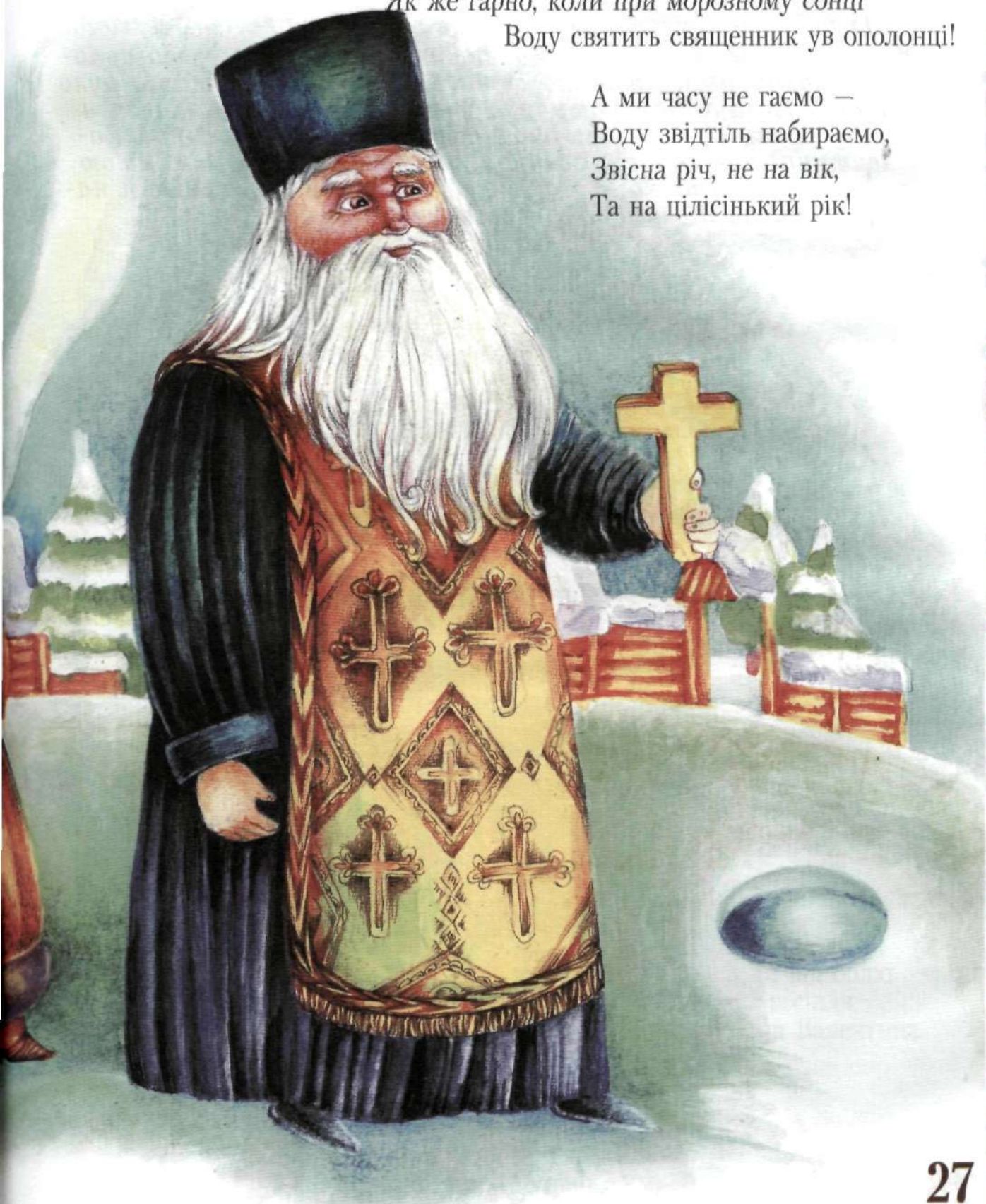
Уже Ісусу тридцять літ,
Пора йому іти у світ —
Ділитись мудрістю з людьми,
Їх душі рятувать з п'янми.
Він, вбравшись у належні шати,
До славної ріки Йордан
Пішов, щоб хрещення прийняти.
І сам Хреститель Іоанн,
Поговоривши з ним хвилину,
Збагнув, яку зустрів людину, —
Готову постраждать за всіх,
На себе світу взяти гріх.
Зробив Ісус на берег крок,
Коли вже охрестився,
Та й Божий Дух, мов голубок,
З небес в ту ж мить спустився.
І пролунав голос Божий розчулений,
І вчувалась висока шаноба
В тих словах: "Це — мій син улюблений,
Що Його я вполював".
І зрозумів Іоанн Хреститель,
Що почав служіння своє Спаситель.

Де, як у нас є ще?
Чудове таке Водохреще?

Після служби святкової слід
Всім до річки здійснить хресний хід.
Як же гарно, коли при морозному сонці
Воду святить священник ув ополонці!

А ми часу не гаємо —
Воду звідтіль набираємо,
Звісна річ, не на вік,
Та на цілісінський рік!

Валентина

14 лютого

В цей день закохані відзначають своє свято — День святого Валентина. За легендами, Валентин був єпископом, що допомагав закоханим - таємно їх вінчав. А коли за це його було заарештовано, він потрапив у тюрму і там закохався у сліпу дочку свого наглядача. Дівчину зцілило кохання Валентина, але сам він загинув, залишивши перед стратою прощальну листівку. У своєму останньому посланні він написав дівчині про своє кохання і підписався: "Теїй Валентин".

В лютневий цей день маємо свято,
Сюрпризів та квітів багато.
Коханим дарують листівки,
Послання ці звать "валентинки".

Це день Валентина святого,
Єпископа молодого,
Який коханим допомагав –
Таємно в шлюбі заручав.

За це єпископа судили
Та у в'язницю заточили.
І там він покохав сліпу
Тюремного ката дочку.

Подіяли кохання чари –
З очей сліпої спала мара.
І полюбила Валентина –
Свого цілителя дівчина.

Та розлучила їх зла доля.
Серця заплакали від болю.
Не наречена та весілля –
Чекала смерть на Валентина.

В ніч перед стратою він писав,
Послання любій залишав:
"Твій Валентин" – і відтепер
Усіх закоханих це день.

Стрітення

15 лютого

В цей день зима іде туди, де було літо, а літо - де була зима. По дорозі вони зустрічаються і сперечаються між собою. Якщо до вечора стане тепліше - літо перемогло зиму, а якщо холодніше - зима.

В цей день у церквах святили воду і свічки. Посвячені на Стрітення свічки звалися "громничими", бо їх запалювали і ставили перед образами під час грози, щоб оберегтися від грому та блискавки. Від "громничої" свічки і саме свято називалося колись "Громниця".

Стрітенській воді також приписувалася магічна сила, нею натирали хворі місця, кропили вулики, давали пити худобі.

Марія Діва, найніжніша з мам,
Яких лиш тільки бачила земля,
Принесла у Єрусалимський храм
Своє дитятко, миле немовля.

Там Симеон був, праведник старий,
Який давно усе в житті збагнув.
Зненацька голос він почув згори,
А то ж йому сам Дух Святий шепнув:

"Тут Божий Син, провісник майбуття,
І, Симеоне, це для тебе знак..."
А Симеон на руки взяв дитя,
Помилувався ним і мовив так:

"Щасливий дуже тим, що з волі Бога
Відчув я несказанну благодать:
Побачив я Спасителя самого -
Тепер спокійно можу помирать".

Про цю знаменну зустріч у народі
Рознеслась миттю звістка там і тут.
І кожен рік день Стрітення відтоді
Святкує радо православний люд.

Святом цим зігріті ми
З давнини й донині.
Відзначають Стрітєння
Так по Україні:
Свята кращого нема —
Стрілись Літо і Зима!

Тільки зважте, Зима хоч така є,
Але ж Літа в село не пускає.
І стоять вони — лаються, б'ються...
Та тоді, як поб'ються, сміються...

Бо, звичайно, жартома
Б'ються Літо і Зима!
Бо Зима, хоч і зла,
Та не спинить тепла...

Масляна

Це — українське свято на честь весняного пробудження природи. І дорослі і молодь катаються на санчатах, печуть смачні млинці і куштують їх просто на вулиці. Ці млинці - обрядова їжа, що символізує сонце.

Тож зима і холод мають відступитися і дати місце весні і сонцю. Ще один символ свята — солом'яне опудало Зими. Його спалюють, щоб холод назавжди відступив і дав дорогу теплу.

Знов до українських сіл і міст
Наближається великий піст.

Всім на користь те голодування,
Бо ж очистяться душа і тіло.
Та не гріх під час випробування
Пригадать, як тішилися мило.

Тож за тиждень до великого посту
Пронесеться безжурна Масляна.
І так щиро, бесхитрісно, просто
І ріднить, і розраджує нас вона.

В Україні віки й віки
Свято це вважалось жіночим.
Верховодили в нім жінки,
Але всі веселились охоче.
Святкували як гарно всім миром!
Звістки линуть в усі кінці:
Там — найліпші вареники з сиром!
Там — найкращі гречані млинці!

...Свитка маслом геть перемазана
І тріщать і сорочка, і блуза,
Але треба наїстись од пуза,
Поки Масляна, поки Масляна!
Існує ще традиція така
(І хто те зна, звідколи розпочата?):
Колодки із стрічками парубкам
На рукави прикріплюють дівчата.
Бо це ж перед постом останні дні,
Коли ще можна взяти когось до шлюбу...
Багато хто під співи голосні
Женився вмить, на щастя чи на згубу...

І ще одне є правило для нас:
Пускаймо всіх в палац чи в хату мазану,
Бо добрий час прощення всіх образ
На Масляну, на Масляну, на Масляну...

Благовіщення

7 квітня

Син Божий втілювався в утробі дівки Марії в цей день. Про це Марію сповістив ангел. "Дух Святий злине на тебе, і Всевишнього сила обгорне тебе, через те й Святе, що народиться, буде Син Божий",— сказав він.

До цього свята лелеки прилітають з вирію, відкривається земля і з неї виповзають змії. В цей день не можна працювати і навіть птаці не в'ють свого гнізда.

Діва Марія живе в Назареті,
Доля її не примхлива, не кручена:
Є вже й обранець не лиш на прикметі -
З Йосифом, царським нащадком, заручена.

Якось же мала подивування -
Вість несподівано Ангел приніс їй:
"Вибрав Господь тебе для виконання
Вищої - щонайсвятішої з місій.

Бог забажав так — і, значить, так треба,
Сумніви геть віджени й каяття:
Дух Святий зійде незримо на тебе,
І ти від нього народиш дитя."

Марії ж як повірити тій вісті,
Їй, звиклій, щоб усе трималось меж?
Тут Ангел їй: "Є в Юдиному місті
У тебе родичка - там все збагнеш..."

Бездітна, літня вже Єлизавета
Лише пустити встигла за поріг
Свою неждану гостю з Назарета,
Як Дух зійшов на неї, і до всіх

Промовила: "Хотіла все життя
Дитину мати, втратила надію,
А щойно, як побачила Марію,
Відчула, що в мені живе дитя..."

Марія через певний час дізналась,
Що народила сина та стара,
І трепетно до того готувалась,
Коли надійде і її пора..

Святкуєм Благовіщення,
Як наших душ очищення,
Щоб всім єством збагнуть
Господню всемогуть.

Землі пробудженням це свято
Вважає здавна наш народ,
І водять радісні дівчата
Весняний перший хоровод.

Обертіння

9 квітня

У цей день птахи повертаються з вирію і шукають собі місця для гнізд. Першими прилітають жайворони, потім — граки, дикі гуси. В цей час летять із вирію і дикі качки, черногузи, лелеки. За народними віруваннями, господарство, в якому є гніздо лелеки, буде щасливим. А якщо господар побачить лелеку вперше, то простягає до нього шматок хліба. Цим він накликає урожай на своє поле.

Потягнувся до сопілки
Знов маленький пастушок...
Адже знає, що помилки
Не буває у пташок.

Диха сонцем поле наше,
Сонце п'ють гаї, сади...
Жайворонки перші завше
Повертаються сюди.

І коли пташки додому
Повертаються здаля,
Значить це: зимову втому
З себе скинула земля.

Любо всім, як прилітають
І курличуть журавлі.
Та найбільш лелек чекають
В нас у кожному селі.

З покоління в покоління
Весь наш рід віки й віки
Славне свято Обертіння
Зустрічає залюбки.

Бо вони життя родинне
Захищають од біди.
І тому у нас гостинно
Зустрічають їх завжди.

Як лелека в когось вибрав
Місце для свого гнізда,
Той господар долю виграв —
Обмине його біда!

В душах спільного багато
Є в людей і у птахів.
Обертіння шанувати
Вчать дорослі дітлахів.

Зустріч весни

Разом із пробудженням природи від зимового сну в Україні починаються весняні свята з піснями, іграми, хороводами.

Народ у своїх віруваннях створив чудовий образ весни — гарної молодої дівчини з вінком на голові. Весну закликають дівчата піснями-веснянками. Давнім ритуалом зустрічі весни є “Шум”. Дівчата беруться за руки і утворюють незвичайний хоровод. Їхні руки складаються накрест, а по цьому живому містку ходить дитина.

Що за дівчина прийшла,
Нам сонечко принесла?
Вона гарна, молода.
Та це ж дівчина-весна!

От дівчата в гай ідуть,
Там вінки собі плетуть.
Розквітають хороводи на землі,
Скрізь лунають весняні пісні.

"Ой виходьте, дівчата,
Та в сей вечір на вулицю
Весну красну зустрічати,
Весну красну вітати.

Будемо весну стрічати
Та віночки сплітати,
А віночки сплетемо,
Хороводом підемо".

Найкраща серед дівок обирається,
У вишиту сорочку одягається.
На голівку віночок кладе.
Дівчатам дари роздає.

Після того одні "Шум" виводять,
Струмочком поміж аркою рук ходять.
Останні між собою повертаються,
Їхні руки навхрест сплітаються.

"Шум ходить по діброві,
А Шумиха рибу ловить;
Що вловила те й пропила,
Сукні дочці не купила.
Пожди, доню, до суботи,
Куплю сукню та чоботи.
Пожди, доню, понеділка,
Зів'ю вінок із барвінку.
Або ж мені сукню крайте,
Або ж мене заміж видавайте".

Вербна неділя

Напередодні Великодня відзначали Вербну неділю. У цей день нарізали вербних гілочок і несли їх до церкви святити. Коли освячені гілочки приносили з церкви, то шмагали ними всіх членів родини і худобу, щоб здоровими були. Цими гілочками виганяли перший раз корів на випас, зберігали їх цілий рік від недуг і грому. Від вербної неділі починали готуватись до Великодня: варили яйця, фарбували писанки, випікали обрядове печиво і паску.

Вже великий піст кінчається
І Великдень наближається.

У Єрусалимі звичай шанувався:
Коли Ісус у місто повертався,
Листя пальми клали на дорогу
І вклонитись кожен мав змогу.

Та на нашій Батьківщині
Пальми не ростуть й понині –
Замінили їх красунею одною –
Стрункою вербою-сестрою.

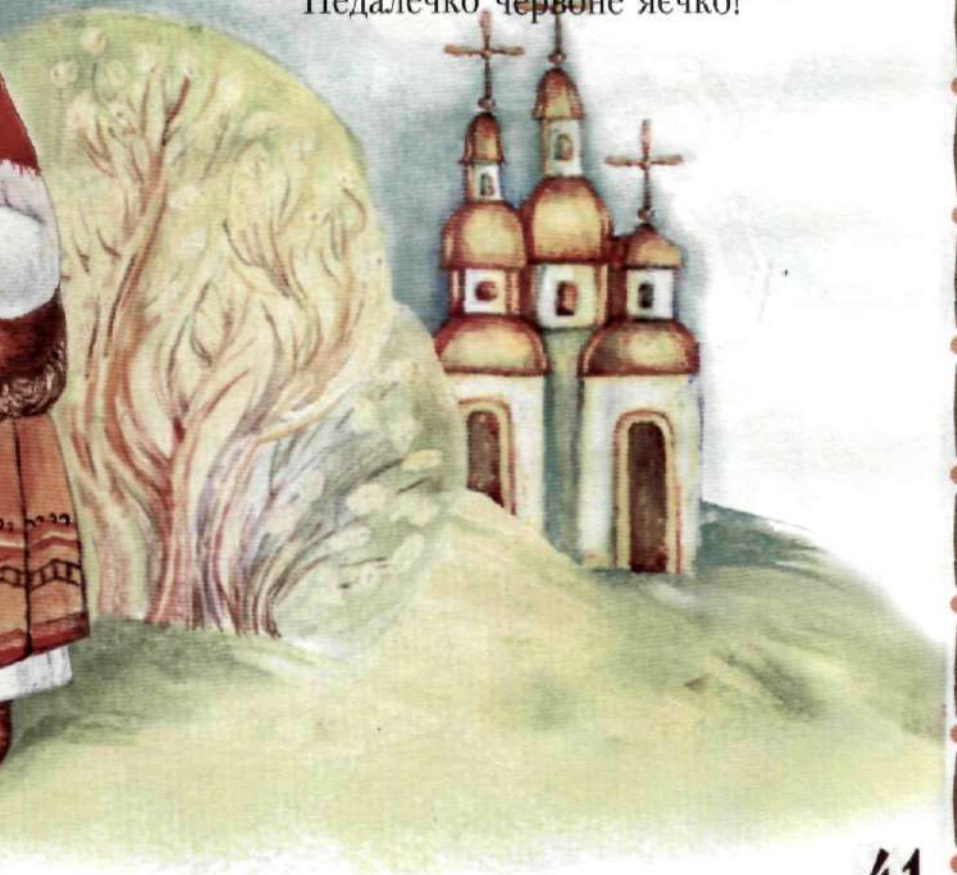
Вербне гілля – як волосся.
З давнини це повелось:
Тому зветься вербною неділя,
Бо вшановане вербове гілля.

З того часу в цю неділю
Святять вербную лозину.
Йдуть громадою до церкви
Посвятити гілку верби.

Першими освячені гілочки
Беруть кволі діточки.
Кому дістанеться найбільша –
Буде дитина здоровіша.

Діти коло церкви збиралися,
Лупцювати один одного бралися.
Тільки билися не кулаками,
А легенько – святими гілками.

Котрі рано в церкву йти не вставали,
Тих гілками били й примовляли:
“Не я б’ю – верба б’є,
За тиждень Великдень,
Недалечко червоне яєчко!”

Великдень

Великдень — Свято воскресіння Ісуса Христа. Відзначається він у першу неділю після весняного рівнодення.

За тиждень до Великодня починаються приготування до великого свята: варять яйця і розписують писанки, начиняють кобваси, випікають печиво і паски.

На чистий четвер господарі прибирають хати, двір, стайні, сади, городи — "щоб очистити землю від морозу, зими, смерті і всякої нечисті". Усі миються, купуються, перуть білизну.

На страсну п'ятницю печуть паски. Їсти їх ні в якому разі не можна до Великодня.

В суботу фарбують писанки. Писанка — символ весняного відродження природи, радості, всепрощення і великоднього привіту. У народі кажуть: “У світі доти існуватиме любов, доки люди писатимуть писанки.” Кожна писанка — окремий маленький світ, тому на них малюють небо з зорями, сонце, дерево життя.

В неділю всі рушають до церкви на службу, святять паску, яйця. Поздоровляють і христосуються. При христосуванні цілються, обмінюються писанками і кажуть так:

- Христос воскрес!
- Воістину воскрес!

Найпершими верталися з церкви дівчата, по дорозі даруючи свої крашанки тим хлопцям, до яких лежало серце.

Потім вся родина сідала за стіл. Спочатку їли паску і яйця, потім приходять черга інших великодніх страв. Це найсмачніше, що тільки є у господарстві: сир, шинка, ковбаса, наливки та настоянки...

Хлопці і дівчата веселяться і гуляють у цей день. Граються у “навбитки”, катаються на гойдалці, танцюють, співають.

На другий день Великодня люди ходять один до одного у гості, христосуються і обмінюються писанками. Цей день називається “волочільним”.

На третій день Великодніх свят люди збираються разом і веселяться — “відпроваджують свята”.

— “Христос воскрес!”

— “Воістину воскрес!”

Ми чуем ці слова і там і тут.

Той день, як Він вознісся до небес,

Безмежно любить християнський люд.

Молодшає церковний наш майдан
Од вишиваних сорочок та блуз...
Яке блаженство душам християн!
Всі відчують: з нами наш Ісус!

В цей день не може бути лайки, чвар...
Цілуймося по-братськи залюбки!
Свячені паски, як найвищий дар,
Несуть додому горді малюки.

А крашанками битись? Диво-гра!
Як пощастить, їх виграти можна й сто!
Великдень дуже любить дітвора,
Вона радіє святу, як ніхто.

А пречудовий
мелодійний дзвін?
Нам хочеться,
щоб він повік не вщух...
Христос із нами!
В наших душах Він —
Його пречистий
невмирущий дух!

Поминальне свято

За народними віруваннями, в цей день померлі родичі радіють, коли їх згадують добрим словом. Тому це свято називають у народі Радунцею. А ще кажуть — Проводи.

У цей день всі рідні йдуть на кладовище і несуть всіляку їжу. Там вони сідають навколо могили, обідають і поминають небіжчиків, запрошуючи і їх “з’їсти” хліба-солі. Це дуже давній обряд, який уособлює зв’язок кожної людини із своїми предками.

На другім тижні після Паски
Вівторок — Поминальне свято.
Спитає хтось: — Скажіть, будь-ласка,
А що тут, власне, святкувати?

У чому суть, всім треба знати:
У цьому дні є сенс подвійний,
Бо родича не можна звати
В цей день “небіжчик” чи “покійний”.

Нам слід скорботу приглушити,
Якою б втрата не була,
Й згадать, як рідні вмiли жити,
Згадати славні їх діла.

І невелика заковика,
Якщо ти прадіда не знав:
Ти все одно його кровинка
Та спадкоємець мрій і справ.

Хоч в день ясний, хоч у негоду,
Навідатись на цвинтар слід —
Вклонитися своєму роду,
Бо ти продовжуєш цей рід...

І не покійним — просто рідним
Про себе ти розповіси
І поклянешся бути гідним
Їх світлих мрій в усі часи...

Юрія

6 травня

Святий великомученик і побідоносець Юрій — покровитель хліборобства і скотарства. А ще — хоробрий лицар, що здолав страшиного Змія. Народ уявляє святого Юрія верхи на білому коні зі стисом у руках, що ним він забиває дракона, рятуючи невинну дівчину. Тому святого Юрія ще називають Змієборцем.

В цей день весна сходить на землю — святий Юрій просить свою матір дати йому ключі, щоб відімкнути небо і випустити росу.

Господарі в цей день вперше випускають худобу на пасовисько й обходять поля. Йдуть усією громадою в поле, відправляють молебн, а потім ідять, п'ють і качаються по посівах, "щоб жито родило."

Зими з весною поєдинок очний
Скінчивсь... Нема вже заморозків злих.
Весна перемагає остаточно —
Засвідчують це сходи ярових.

Ти свято Юрія люби і поважай!
У хліборобів гурті, в дружнім колі
Ти за майбутній помолись врожай
На тільки що пробудженому полі.

Милуймося пробудження красою!
То неповторно-сонячна краса!
І неодмінно вмиймося росою,
Бо чудодійна в свято це роса.

Господар ниву має обійти
З хлібиною минулого врожаю.
І він здійснить обхід не поспішає,
Поважно робить це, без суєти.

Розстелимо у поля на краю
Рушник чи домоткану скатертину.
Ту саму слід розрізати хлібину —
І починаймо трапезу свою.

До хліба того щонайкращі страви
Слід виставить, бо звичай так велить.
Хай за майбутнє серце не болить —
Подбає Юрій про врожай на славу!

День матері

9 травня

Мати — найдорожча людина для кожного з нас, і в цей день ми вітаємо і шануємо своїх неньок, даруємо їм подарунки і зичимо багатьох років життя, здоров'я та щастя.

Близько вже наше рідне село,
Та хоч би й снігом його замело,
Треба до матусі завітати,
Зі святом рідну привітати.

Сьогодні свято рідної мами,
Що пишається своїми синами,
Які про матір не забувають,
Хоч так рідко її навіщають.

Рідну неню в щоки цілують,
Пишні квіти коханій дарують.
Ллються в матінки сльози з очей,
Що над люлькою не спали ночей.

Мати, як сонечко, світить яскраво,
Промінцями своїми гріє ласкаво.
Мати, як зіронька, рано встає,
Краплею рос на траві виграє.

Отож, діти, шануйте рідненьку
Єдину, любу свою неньку.
Тільки радощі їй даруйте,
І ніколи в житті не дратуйте.

Кирила і Мефодія

24 травня

Святих Кирила і Мефодія вважають першовчителями і просвітителями слов'ян, оскільки вони першими поширили серед слов'янських племен вчення Ісуса Христа їхньою мовою. Вони казали, що Господь прийшов спасти усі народи, і тому кожен народ повинен прославляти його своєю рідною мовою.

Ой, були трудівниками —
Все для справи, для мети.
Атому і досі з нами
Одержимі ті брати.

Тисячу й сто з гаком літ
Сталось це. І в нас відтоді є
Свій слов'янський алфавіт
Від Кирила і Мефодія.

А велика ж сила — грамота:
З глибини віків, здаля
Із папірусу, пергаменту
До нащадків промовля.

Щоб могли букет пісень нести
До прийдешнього висот...
Знав Кирило: без писемності
Геть беззахисний народ.

Ми, слов'яни, щось та значимо,
В світі ми давно помічені,
Нас охрещено, освячено,
А до того ж ми освічені.

Наша мова не зіпсована,
Чарівна її мелодія,
Що Кирилом та Мефодієм
В мудрих книгах зафіксована.

І сім'я слов'янська здружена
У мабутнє сміло дивиться —
І служила, і послужить нам
Ще віки й віки кирилиця.

Трійця

Трійця відзначається на сьомий тиждень після Великодня і ще називається Зеленими святами. В час Зелених свят цвіте жито і, за народними віруваннями, прокидаються і виходять із води русалки. Люди прикрашають свої житла гілками дерев, встеляють підлоги у хатах пахучими травами, а на вікнах чіпляють обереги від русалок.

Починається зелений тиждень з четверга. В цей день дівчата йдуть на поле, в левади, в ліс і там “завивають” вінки. Плетуть їх із конвалій, незабудок, чебрецю, васильків і не забувають про полин — від русалок.

У п'ятницю жінки збирають цілющі трави і росу, якою лікують хворі очі.

У суботу прикрашають зіллям хати і двори.

У клечану неділю вся громада рушає до церкви. Після обідні веселі гурти дівчат та хлопців водять хороводи, співають пісень. Так гуляють аж до самої ночі.

Перший четвер після Трійці називається Русалчиним Великоднем. За легендами та віруваннями, русалки — це дівчата, котрі під час купання втопилися. В цей день вночі вони виходять з води, гойдаються на вітах дерев, розчісують своє довге волосся і водять хороводи під місячним

святлом. Небезпечно зустріти їх у цей час живій людині — залоскотують насмерть, затавляють під воду. Тільки дуже сміливі дівчата беруть із собою полин, любисток та м'яту і рушають до русалок з проханням допомогти у коханні.

Більше тижня мають волю русалки, а тоді відбуваються їхні проводи. Дівчата збираються разом на полі, частують русалок смачним обідом, а тоді просять їх піти. Проводами русалок закінчується це свято.

В час пори запашної
По квітучій весні
Свято Трійці Святої
Відзначаєм три дні.

Життєдайне тепло
Нам Всевишній послав -
Ми несем у житло
Найпахучіші з трав...

Перед Трійцею дія
В них сильніша стократ.
І хто це зрозуміє,
Той зцілится рад.

В нас шанують повсюди
Перед Трійцею дні,
Бо підмітили люди,
Що вони чарівні.

Бо таки ж підмічали
Люди в різні часи,
Що й сліпці прозрівали
Од тієї роси.

Зілля в свято приймає
На відправі освячення -
Бог у зілля вселяє
Особливе призначення.

Після Божої служби -
Всі до гаю скоріше...
І поринемо дружно
В свято найвеселіше.

Під прикрашеним колесом
На найвищій з дубів
Той, хто славиться голосом,
Вже затягує спів.

Івана Купала

7 липня

Івана Купала — це день літнього сонцезвороту, що є одним з найдавніших свят нашого народу. Символізує він єднання сонця і води, і головними його атрибутами є купальне дерево і опудало Марени. Купальне дерево дівчата прикрашають квітами, ягодами, стрічками і водять навколо нього хороводи. В інших селищах замість дерева роблять солом'яне опудало — Марену. Одягають у жіночу сорочку, прикрашають. Після всіх веселощів і танців Марену кидають у воду. Якщо Марена — символ води, то

палаюче колесо — символ сонця. Свято це, за стародавніми віруваннями, символізує єднання води і вогню, що дає початок життю і розквіту природи. До вечірньої зорі розкладають вогонь. Через нього стрибають парами дівчата та хлопці. Вдалих стрибок обіцяє міцний шлюб, зцілення від усіх хвороб та злих чар.

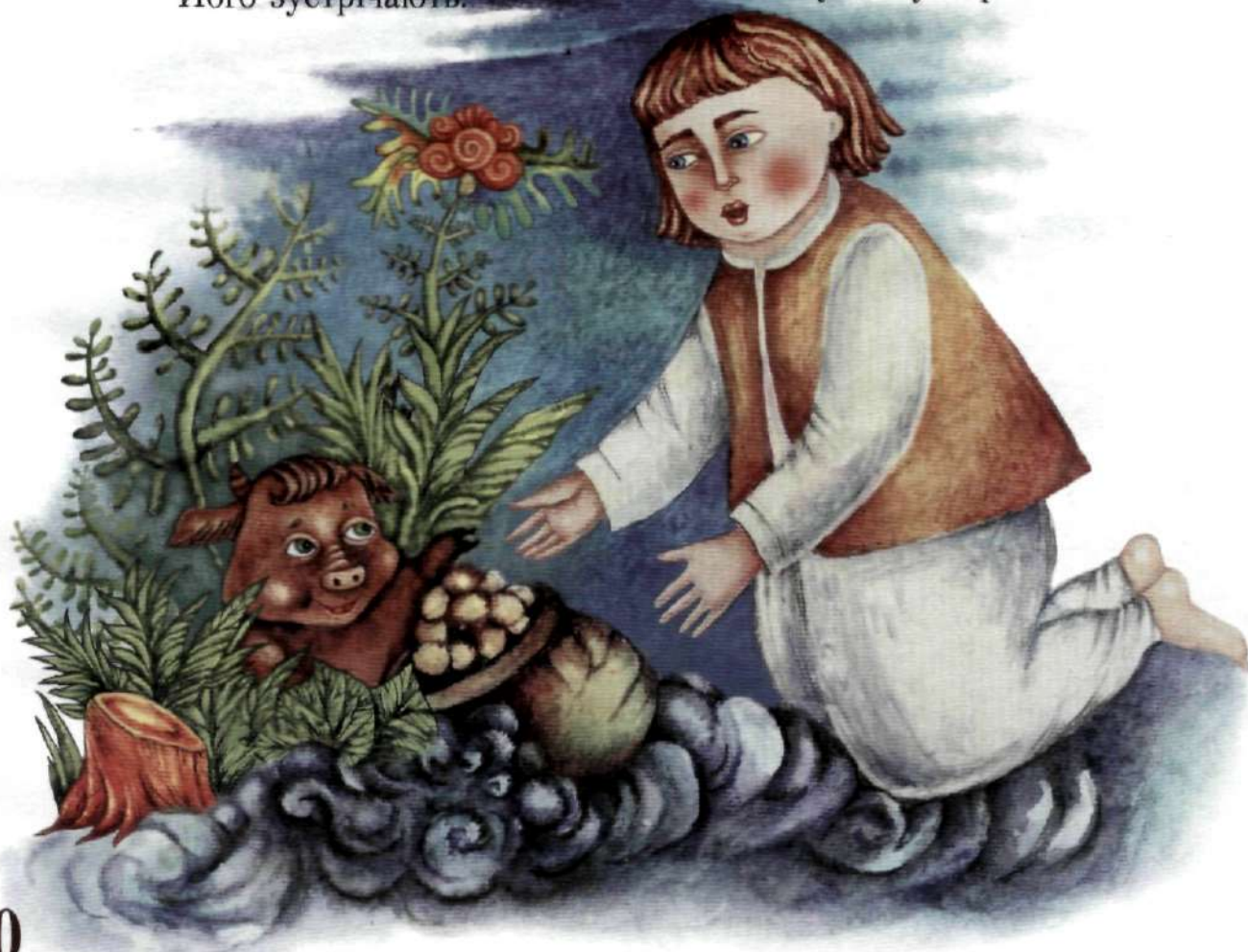
Ще дівчата в цю ніч плетуть вінки, ставлять у них свічки і пускають їх на воду, загадуючи про нареченого: з якої сторони він прийде і чи прийде взагалі цього року.

Купальська ніч вважалася чарівною, бо саме в цей час дерева отримували змогу рухатися і розмовляти, а в самій хащі лісу розпускалася чарівна квітка папороті. Тільки раз на рік, у купальську ніч, з'являється ця вогняна квітка на одну мить, і тому, хто заволодіє нею, дарується чарівна сила розуміти мову птахів і звірів, лікувати хворих і вміння знаходити скарби. Та нелегко цю квітку здобути, бо охороняє її нечиста сила. Тільки неабиякий сміливець зможе заволодіти цвітом папороті. А зробити це можна так: помітивши вогняну квітку, сміливець повинен розіслати біля папороті скатерку, покласти на неї свячені паски, свяченим ножем накреслити коло, окропити куц свяченою водою і починати молитву. Чорт спробує налякати людину, та нізащо не зайде за окреслене коло. Опівночі квітка розцвіте і впаде на розстелену скатерку. Треба швидко взяти і сховати її. Тоді й отримаєш чудесні знання.

Івана Купала
Селяни вітають.
Дарами своїми
Його зустрічають.

Головною в цьому святі
І забава всій громаді
Є опудало "Марена" —
То Купайлу наречена.

Топлять ляльку у воді
Під весельній пісні.
“Потонула, Мареночка, потонула
Наверх кісточки зринула”...

Проти ночі
Вогонь розкидають,
Через нього
По парах стрибають.

Йдуть дівчата ворожити
У руках вінки і квіти.
У вінки свічки вставляють
Та й на воду їх пускають.

А ще в цю чарівну ніч
Отака трапляється річ:
Дерева починають ходити,
Шумом гілля говорити.

Хто має папороті цвіт,
Той зможе почути весь світ,
Про все в житті знати
Та золоті скарби мати.

Ось таке це диво-свято,
Пісень, веселощів багато.
Коли в цей день сяє сонце,
То Купало загляда у віконце.

Петра і Павла

12 липня

В день святих апостолів Петра і Павла починалися жнива. Звідси й походить народне вірування про те, що справа святого Петра — “жито зжолнати”.

До свята Петра і Павла готувались, як до великої події: білили хати, прикрашали рушниками стіни. Ранком всі йшли до церкви, а повернувшись, розгівлялись мандриками. Мандрики — це пампуки з тиеничного тіста, яєць і сиру, їх полюбляли Петро і Павло. Свято Петра і Павла — найвищий розквіт літа.

етра і Павла — особливе свято,
Що хліборобства сутність розкрива:
І боязко, і любо зустрічати
Найбажанішу пору цю — ЖНИВА!
За свій врожай молися, хліборобе!
Бо ж зараз ти й природа — сам на са
І чи твоя молитва до вподоби
І полю, і серпу, і небесам?

Аби якнайдостойніше зустріть
Це споконвічне хліборобське свято,
Серпи гострити слід заздалегідь
Та оновити-побілити хату.

Це — підготовка. Свято ще попереду
Нарешті настає жадана днина,
І до схід сонця (в п'ятницю чи в сер
У поле має вийти вся родина.

Обличчям всі стають до сонця сходу
На душах так спокійно, легко, ясно.
Молитву першим прочита господар,
А потім всі повторять одночасно.

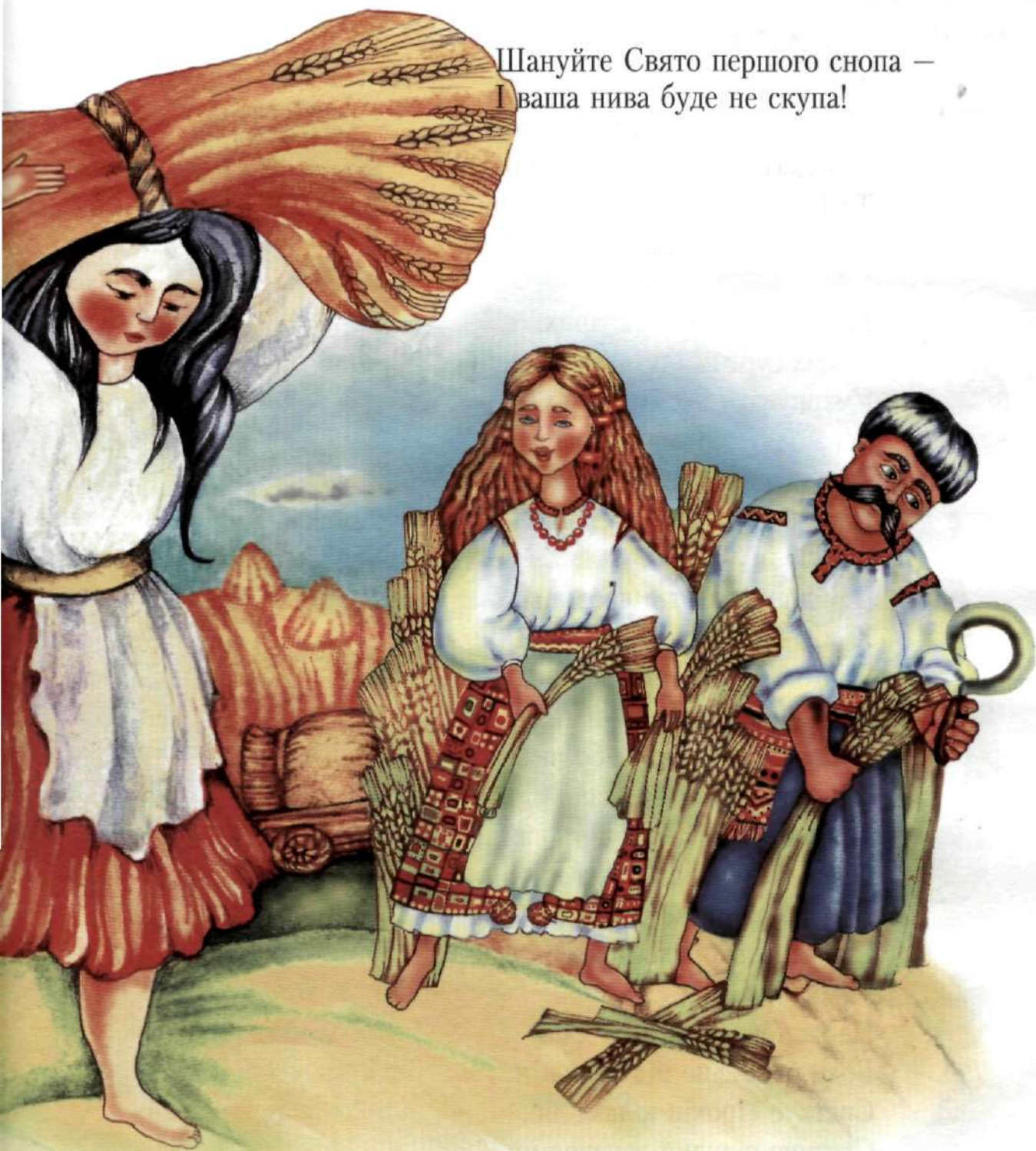
Господар першу жменю дожинає,
Жнуть жменю другу інші всі гуртом.
А потім жмені перші ті складає
Сім'я уся урочисто хрестом.

Коли готові перші сім снопів,
Їх ставлять колом догори колоссям.
Складають другий хрест із колосків
І в центр кладуть, як здавна повелося.

Зійшовши, сонце застає родину
Всю в зборі на межі своєї ниви
Що в колі розстелила скатертину
І починає сніданок неквапливий.

Шануйте Свято першого снопа —
І ваша нива буде не скупа!

Прокопа

21 липня

На Прокопа починалося масове збирання зерна. У цей день кожний господар мав нажати хоча б один сніп.

Кому ж оце, як нам, не знати
Що свято – це завжди канікули?
Та Прокопа – незвичне свято:
Його ж і святкувати ніколи!

Усі, крім кволих і старих,
З села гуртом ідуть на поле.
І марнувати час їм – гріх.
Всі молять: “Пощади нас, доле!
Всеволодний Боже, поможи,
Наш хліб на ниві збережи!”

Бо мало, аби хліб вродив.
Хвилює лиш одне громаду:
Найголовніше те для жнив,
Щоб не було дощу чи граду,
Врожаєм справжнім-бо вважай
Лише у засіках врожай.
Тож подумки святкують свято
І вельми поспішають жати.
І Прокопа не забувають,
Скромненько, але пригощають.

На скатертині в полі хліб,
Води барильце під снопами.
Святкує Прокіп кілька діб,
Святкує поруч з трударями.

Так, Прокіп начебто святкує,
Але насправді він слідкує
За тим, щоб град чи дощ, бува,
Всім не нашкодили в жнива.

Складає після жнив народ
Подяки щирої слова
За те, що без лихих пригод
Їм Прокіп влаштував жнива.

Іллі

2 серпня

Святий Ілля є наступником громовика Перуна, повелителя блискавки та грози. Святий Ілля їздить небом у вогняній колісниці і б'є чортів блискавками. Громові стріли – кам'яні, після удару вони на сім сажень уганяються в землю, а через сім років виходять на поверхню. Хто знайде таку стрілу – щасливий, бо вона лікує від усіх хвороб.

З синього неба сипле Ілля
Краплини небесного зілля.
Щоб у полі жито родило
Та родині влітку годило.

Під грозою схиляються трави,
Насувають розбурхані хмари.
Це пророк у вогненному возі
Вируша по небесній дорозі.

Їде, посохом стука яскравим,
Рясний дощ посилає на трави.
А колись він стояв на горі,
І жертовні палали вогні.

В давнину святий Ілля
Зовсім інше мав ім'я.
Перуном могутнім звався,
Йому кожен поклонявся.

Був могутній бог Перун
Князів найперший опікун.
Височів він на горі
Землі вартував свої.

Диво – ідол зі срібла і дуба,
Очі сяють вогнями з-під чуба.
Грому і блискавки повелитель,
Вояків та князів покровитель.

Жнива

З зажинків починалися жнива. Протягом року хлібороб працював на останній місяць року. Яким буде врожай — таким буде і добробут в родині. Тому жнива починали урочисто: вийшовши в поле, господаря розстеляла скатертину із хлібом-сіллю та свічкою, кланялася тричі, промовляючи: "Дай, Боже, легко почати, а ще легше дожати." Перший сніп зберігали на почесному місці під образами аж до Нового року. Зерна з цього снопа святили у церкві, а перед сівбою їх змішували із насінням.

Святкували й закінчення жнив — обжинки. В останній день жєні збиралися гуртом на чємось лану і з піснями в'язали останній сніп — "дідух". Вважалося, що в цьому сніпі зібрана уся життєдайна сила поля. Його прикрашали калиною, квітами, парєв'язували стрічками і урочисто заносили до хати. На Новий рік "дідух" виконував роль святкової ялинки, а виходячи в поле для першого засіву, з нього домішували до насіння зерна.

Дожинаючи ниву, жєні залишали трохи недожатих стебел з колосками: "Спасові на бороду". Це недожатє колосся зв'язують у пучок червоною ниткою і пригинають його до землі. "Спасова борода" — останній притулок для польового духа, який уявлявся у вигляді кози.

В останній день жнив жєнці збирають і плетуть з колосків один спільний вінок і "квітку", вибирають з дівчат найкращу, кладуть їй на голову цей вінок і пускають вперед.

Співають і в полі, і як заходять в село, і на подвір'ї господаря. Той виходить з хати з хлібом-сіллю, вітає жєнців, забирає "квітку" з рук дівчини і запрошує громаду до пишного столу. Так закінчуються жнива.

Вже скінчилися жнива,
Вкриті копами поля.
Везуть вози урожай.
Земля-ненько, спочивай.

Всі збирають колоски,
Їх вплітають у вінки.
Ось вінок сплели разом,
Заспівали всі гуртом.

“Котився віночок по полю.
Просився у господаря в стодолу:
Пускай, господарю, в стодолу,
Вже я набувся на полі,
Вже я на полі набувся,
Ранньої роси напився.
Я недовго полежу,
І на поле побіжу”.

Та ще снопики з'єднали,
“Квітку” пишну зготували.
Ліпшу вибрали дівчину,
Працьовиту та вродливу.

Поклали вінок на голівку,
А в руки-солом'яну “квітку”.
Й рушає громада до хати
Господаря привітати.

“Пан господар
Вітає дівчину
І запрошує всіх
на гостину”.

Ще снопів з десятків залишали,
Із стеблин “бороду” звивали,
Прикрашали “бороду” вінками,
Застеляли поле рушниками.

Цей гостинець-сніп
Залишали Духу Поля,
Щоб на слідуючий рік
Жита родило доволі.

Спас

На перший Спас, або святих мучеників Маккавеїв, у церквах святять квіти і мак. Спас другий ще називають святом врожаю. Кожен селянин приносить до церкви на посвяту овочі, фрукти, гриби, мед.

Третій Спас святкують урочисто. Повернувшись з церкви, родина врочисто сідає за стіл. До Спаса намагалися зібрати всі зернові, бо від цього дня вже можуть починатися приморозки.

Дуже Спаса наш люд поважає,
Адже Спас — покровитель врожаю.

Як і тисячу років тому,
Так і в двадцять першій сторіччі
Спас жаданий для кожного дому -
Спаса в нас відзначають аж тричі.

Чотирнадцяте серпня - якраз
З Маковеем збігається Спас.
Спаса першого ось в чому зміст:
Оголошено яблучний піст!

Стигли яблучка, саду окраса,
Недоступні до третього Спаса...

Надійшло дев'ятнадцяте серпня...
Цього дня вже без ліку літ
День Святого Преображення
Християнський святкує світ.

Із прадавніх часів у нас
Звуть це свято — Великий Спас!
І приходять у днину погожу
Всі до церкви на службу Божу.

В Україні на Спаса відправа ця
Особливим присмаком славиться:
Святять яблука, святять мед,
Святять збіжжя з нового врожаю -

Диво-запахів той букет
І святих, здається, вражає...
Та до столу іще не час:
Почастує всіх третій Спас.

Отже, серпня двадцять дев'ятого
Всі — мерщій до саду багатого!
Відвертатись од яблук не мусимо -
Перш за все щонайкращі надкусимо!

Працювали усі на славу
Кільканадцять на Спаса діб
Й основну закінчили справу:
До зернини зібрали хліб.

Покрова

14 жовтня

В цей день є свято Покрови Пресвятої Богородиці, або, кажуть, "Покрови". З Покрови починали гуляти весілля — це була пора сватань та шлюбів. Ще Покрова вважалась покровителькою козаків. Щорічно з великою урочистістю вони відзначали це свято на Січі у своєму головному храмі святої Покрови.

Тому тисячу літ
Православний наш світ
Небезпеки страшної зазнав:
Візантії столиця,
Чарівна, білолиця,
У кільці лиховісних заграв.
Ой, Царгород в тривозі,
Бо ж біда на порозі.
Та біда неминуче гряде...
Ой, Царгород в облозі,
Вояки ж у знеможі —
І Царгород вже завтра впаде...

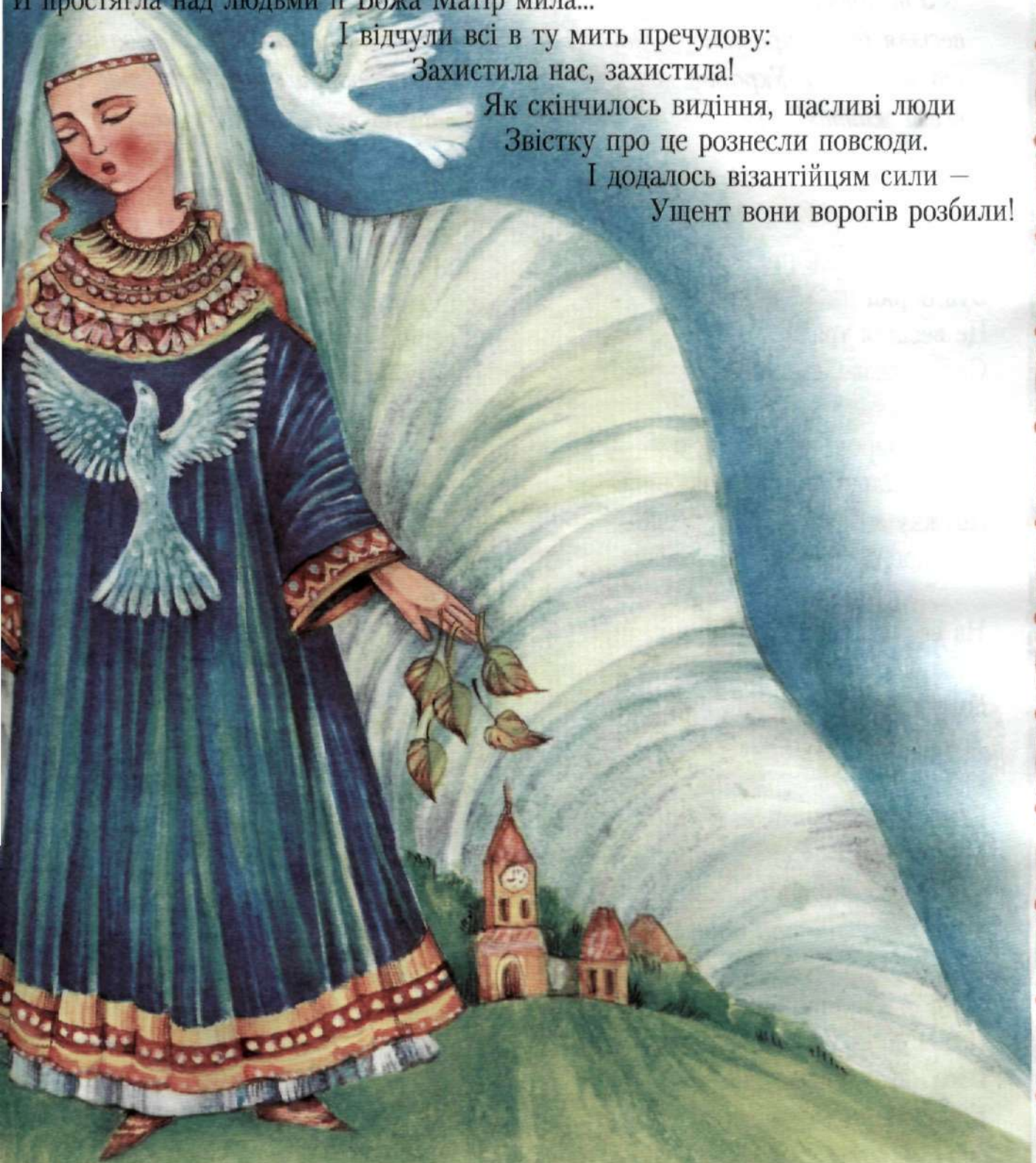
І, сподіваючись тільки на чудо,
До Влахернської церкви зібралися люди.
Особливий до храму отого потяг —
В нім же Матері Божої зберігається одяг.
І отець Андрій, що назвуть його потім святим,
Так же щиро, так ревно тоді молився,
Що під час відправи видінням ясним
Образ Божої Матері в храмі явився.
При почті святих та ангелів, осяяна світлом небесним,
На коліна припала і за люд християнський молилась...

І люди відчули всі: духом воскреснем,
Як Свята Богородиця до нас прихилилась...
А скінчивши молитву, зняла з голови покрову
Й простягла над людьми її Божа Матір мила...

І відчули всі в ту мить пречудову:
Захистила нас, захистила!

Як скінчилось видіння, щасливі люди
Звістку про це рознесли повсюди.

І додалось візантійцям сили —
Ущент вони ворогів розбили!

Весілля

Утворенню сім'ї українці завжди надавали великого значення. Тому весілля було справжньою народною драмою з іграми, танцями, співами та музиками. Українці кажуть: "Як склався у людини шлюб, так піде і все її життя". Ця народна мудрість залишається правдивою і зараз.

З давнини і аж понині
Був обряд на Україні —
Це весілля традиційне,
Свято жваве, емоційне.

Гуляй, народ, веселися,
Предвесільні дійства почалися.
Дружку з боярином зустрічай,
Святковий калачик потримай.

На весілля "голубків" випікали,
Ці коржики господиням давали.
Головні — хліб та сіль на столі —
Знак добробуту в сім'ї.

Перш ніж коровай пекти почати,
Молодого за рушник вводили в хату.
Він батькам у пояс вклонявся
Та з боярами любо вітався.

Його староста тричі навколо водив,
Потім до столу з собою садив,
І тоді вже можна приступати
Коровайницям, співаючи готувати.

"Коровайночки-жіночки —
Хороший коровай дбали,
В середину місяць клали,
Навколо зореньками,
Райськими пташечками."

Наречену зерном посипали,
Свахи пісню прощальну співали.

"Мати Марійку родила,
Зорею благословила,
Місяцем підперезала,
На село виряджала."

Молодих хлібом-сіллю стрічали,
Батьки благословення їм давали.
Ті міцно за руки бралися
І батькам тричі вклонялися.

Ось день цей настав!
Молодий наречену забрав.
На весіллі обрядів багато —
Хай щасливі живуть молодята!

Символи українського народу

Хліб здавна є символом добробуту, гостинності. Його шанують, як святиню, і називають “святий хліб”.

Навіть крихти і уламки не можна викидати, в віддавати птахам та тваринам. Хлібом-сіллю зустрічають гостей, без нього не обходиться жодне свято. Обрядовий хліб — це і весільний коровай, і паска, і святкові калачі, і масничні вареники, і млинці, і калита, і різдвяна кутя.

Яйце. Писанка є символом весняного відродження природи. Кожна писанка — це окремий маленький світ. На ній намальовані і знаки сонця, і небо з зорями, і древо життя з оленями й птахами, і засіяне поле. Цими символічними знаками на магічному яйці людина кличе до себе тепло й добробут.

Свіча — один з оберегів українського народу. До вогню було особливе ставлення, його шанувували, зверталися до нього з пошаною. Свіча мала значення оберега. Вона допомагала у народній медицині, у ворожіннях, відвертала лихо, відганяла нечисту силу. У Києві ще з дохристиянських часів у вересні відбувалося Свято Свічки. На ньому шанувували свічку і обрядовий вогонь..

Вінок — це символ дівочтва, знак долі і життєвої сили. На Україні вважали, що вінок —оберіг захищає дівчину від недоброго ока, нечистої сили. Тому у вінок вплітали не тільки квіти, а й магічне зілля і часник.

Рушник — один з найдавніших символів. Смуга полотна з витканими на ній знаками-оберегами захищає людину від лиха. Рушниками накривають хліб на столі, хлібну діжку після витікання хліба. Коли син вирушає у дорогу, мати дарує йому рушник — на щастя, на долю.